

יקרים עפז

פרשת נצבים וילך תשפ"ו
גליון עס דז

גליון להחדרת והענקת הבקשה והציפה
לגאולה השלימה.

הרב פנחס זלצמן רא"צ ש"ס
זרע שעשון - באסטאן

‘ואמר הדוד האחרון’, למה דווקא הדוד האחרון??

“ואמר הדוד האחרון אשר יקומו מאחריכם” (כט כא).

הרבה אנשים שואלים בניסוחים שונים, אבל הרעיון שיהיה זה הדוד האחרון? זה המצב שבו אנחנו חיים, הגאולה עדיין לא הגיעה, אז למה שלא נמשיך לחיות כמו שהורגלנו בעבר, למה שלא נהיה מרוצים מזה שיש לנו את האפשרות להתכנס בראש השנה? למה שנחפש דברים חדשים שלא הורגלנו אליהם, כשלך תדע איך זה בדיוק יראה, התרגלנו כבר למצב מסוים, אז בבקשה אל תערבב את המים.

אבל כשרח"ל קורים אסונות מיד אנחנו אומרים 'די כבר, שיבוט משיח וזהו, נמאס לנו מהגלות הזה'. למה שם אנחנו לא אומרים לעצמינו 'לא נורא, זה המצב והו', שם אנחנו כן מתעוררים ומבקשים שכבר תסתיים הגלות וזהו. הוי אומר שכל יהודי מאמין שהפתרון לכל הבעיות והקשיים הוא הגאולה השלימה, הקושי הוא רק להבנים את זה גם לחיי היום יום, ופשוט לחיות עם זה.

זה בדיוק מה שהשורות האלו מנסות לעורר. בהפטרות של שבת טובה נאמר את המילים הבאות: “קחו עמכם דברים ושובו אל ה'”. אומרים חז"ל במדרש שמות רבה פרשה לח: “הוי איני מבקש מכם לא זבחין ולא קרבנות אלא דברים, שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה'”. זאת אומרת שיש לנו כח עצום בדיבור, אז הבה לא נבזוז את זה על דברים שוליים, אלא נבקש את מה שבאמת מצופה מאיתנו לבקש.

כבר הבאנו לא אחת את דברי התפארת שלמה, שאומר בפירוש את מה שגליון זה מנסה לעורר. על הפסוק בפרשתנו “ואמר הדוד האחרון... על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת מה חרי האף הזה, האף הגדול הזה, שלכאורה לא מובן מדוע התורה מדברת דווקא על הדוד האחרון ומדוע דווקא הוא ישאל מה חרי האף הזה, כותב התפארת שלמה בפרשת מסעי: “והוא שכתוב ‘ואמר הדוד האחרון בנינים אשר יקומו מאחריכם על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת’, שיש להבין למה תלה הכתוב דווקא בדוד האחרון ולא ישאלו זה קודם לכן? אך הנה כמו שבארנו כי הדוד הוא אשר יתנו עיניהם ולבבם לשאול על זה והם ידאבו על חורבן הארץ וירושלים כנ"ל וע"י תשוקתם ודאבון נפשם על הארץ הנה יתעוררו הגאולה, והם יהיו הדוד האחרון קודם הגאולה כנ"ל. והוא שכתוב ‘פחדו אל ה' ואל טובו באחרית היום יום וגו', עיין שם ברש"י והבן”.

כלומר, הגאולה תחכה עד שיגיע דור שיתחיל לשאול ולבקש על זה, וכשיגיע דור שכזה, אז הוא יהיה הדוד האחרון לגלות והדוד הראשון לגאולה, ואם תחילה לא, אז זה יחכה לדור אחר, זאת אומרת שזה ממש ממש בידיים שלנו לבחור להיות הדוד הזה.

בפרשת התשובה שבפרשתנו נאמר (ל, ב-ה): “ישבת עד ה' א-להיך ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוין היום אתה ובניך ככל לבבך וקבל נפשך. ושב ה' א-להיך את שבותך ורחמיך ושב וקבל מכל העמים אשר הפיצך ה' א-להיך שמה. ותיטיבך ותרבך מאבותיך”. על איזו תקופה מדבר הפסוק? ומהי התשובה הנדרשת מעם ישראל, שבוכותה ישוב ה' את שבותינו וירחמנו, עד שיקים בנו ויהיטיבך והרבך מאבותיך. שאלה נוספת הזכרנו בשבוע שעבר, מדוע פרשת התוכחה של כי תבוא מסתיימת בלי שום נחמה, בניגוד לתוכחה של בחוקותי שמסתיימת עם זוכרתי את בריתי יעקוב וכו'?

אז כבר הזכרנו שרבינו הרמב"ם עונה על שתי שאלות אלו באופן נפלא. בפרשתנו הוא רק מצוין לדבריו בפרשת בחוקותי, אבל שם האריך בעניין טובא, ונצטט שוב חלק מדבריו כי הם יסוד עצום בכל עניין הגאולה.

“אבל הברית שבמשנה תורה (פרשת כי תבוא) ידמו לגלותנו זה (גלות בית שני) ולגאולה שנאלץ ממנו. כי הסתכלנו תחילה שלא

נרמז שם קץ וקצב ולא הבטיח בגאולה, רק תלה אותה בתשובה.. וכל אלה רמזים כאלו יזכירו בפירוש ענין גלותנו זה.. והגאולה בברית ההיא השנית, גאולה שלמה מעולה על כלם. אמר (דברים ל א) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה וגו', והבטיח ויהיטיבך והרבך מאבותיך, שהיא הבטחה לכל שבטי ישראל, לא לשטית העם (כמו שהיה בבית שני). ושם הבטיח שיכרת ויכלה המגלים אותנו, שנאמר ‘ונתן ה' אלהיך את כל האלות האלה על אויביך ועל שונאיך אשר רדפוך, והנה אויביך ושונאיך רמז לשתי האומות אשר ירדפו תמיד אחרינו (שהם אדום וישמעאל). ואלה דברים יבטיחו בגאולה העתידה הבטחה שלמה יותר מכל חזיונות דניאל”.

הרמב"ם מתאר לנו באריכות דבריו המתוקים, שפרשת כי תבוא זו גלות בית שני שבה אנחנו עדיין, והנחמה נמצאת בפרשה שלנו שמבטיחה את הגאולה העתידה יותר מכל חזיונות דניאל. והנה כאן מופיע פסוק של ‘ושבת עד ה' א-להיך, שבו תלויה הגאולה. על איזו תשובה מדובר כאן? מבארים הראשונים (רמב"ן ורבינו בחיי בכמה מקומות), שהתשובה היא ‘עד אשר יבקש את אור פני ה', וכשישראל ישובו ויבקשו פני השם, אז זה יקרה.

כותב רבינו בחיי לפרשת בחוקותי על הפסוק ‘ושממו עליה אויביכם’ (ויקרא כו לב), ז"ל: “שממה תהיה לאויביכם שלא ימצאו בה נחת רוח, ובשורה טובה היא לישראל, וכן דרשו רז"ל בתורת כהנים (ספרא ח, ח) זו מדה טובה לישראל, שלא יהו ישראל אומרים: הואיל וגלינו מארצנו עכשיו האויבים באים ומצאים עליה נחת רוח, שנאמר: ‘ושממו עליה אויביכם היושבים בה, אף האויבים הבאים אחריכם לא ימצאו בה נחת רוח, עד כאן. ומה אמר שאף היושבים בה ינהגו שממה עליה שלא יבנו עליה חומה ומגדל, וכל האומות ישתדלו לבנותה ואין להם כח, ויש בזה סימן גדול לישראל שמיום שחרבה לא קבלה אומה ולשון, ולא תקבל עד שישבו אפריחה לתוכה”. אז אם ארץ ישראל נבנית ומתפתחת ומתרחבת ומקבלת את היהודים גם כאלו שעדיין לא שוברים תורה ומצוות, אז סימן שגם הם חלק מהאפריחה? של ארץ ישראל, ואנחנו באמצע התהליך, שבסופו כל עם ישראל ישמור תורה ומצוות כרצון השם יתברך.

אבל לפני שזה קורה, מתקיים בנו מאמר חז"ל אין בן דוד בא עד שיתאישו מן הגאולה. שמעתי לפני זמן מה שיחת חזיון שתוכנה היה שאם רק נזכה להתאחד בצל האדמ"ר בראש השנה אז זה 'שתי בבית ה' כל ימי חיי, ושצריך להתפלל על זה ששונאי ישראל לא יצליחו להרוס לנו את זה. סליחה. אם כבר להתפלל, תתפלל על משוה הרבה יותר גדול ואמיתי, והרבה יותר מיוחד. כי בצל האדמ"ר היינו גם לפני מאתיים שנה, וגם לפני חמישים שנה ואפילו לפני עשר שנים. האם אז כבר הגענו למקסימום הרצוי? אם כן, אז למה אנחנו שוב צריכים להתפלל על מלחמות שיסתיימו? הגיע הזמן להפנים, שהתפילה שלנו צריכה להתרכז במה שחז"ל הק' אומרים לנו במפורש שזה התפקיד שלנו באחרית הימים.

אבל אי אפשר להתכחש לעובדה שהנה אוטוטו מסתיימת לה שנת תשפ"ו שנה שלפי דברי הרה"ק ר"ש מאוסטרופולי ז"ע באיגרתו הנאמרת בערב פסח, דווקא בזכות השם 'שפ"ו' יבוא בן דוד, שנה שכתבנו ש'שמחת לב' שזה בנין בית המקדש כדברי חז"ל, עולה תשפ"ו, ועוד כהנה וכהנה, והנה עוד רגע מסתיימת לה השנה ואנחנו עדיין בגלות. אז ראשית, אני מאמין באמונה שלימה שכל רגע נתון יכולה להיות הגאולה, ואפשר עדיין להספיק. שנית, אנחנו לא נוהגים תאריכים בצורה שהנה זה התאריך, אנחנו רק מנסים למצוא רמזים כי כדברי החפץ חיים כשילד מחכה לאבא שלו, אז כל רכב שנכנס לרחוב, הוא אומר

‘או הנה אבא הגיע’. אז מי שמחכה וזה חשוב לו, מנסה למצוא סימנים ורמזים. אבל אוסיף כאן נקודה שכתבתי בעבר ואוסיף עליה פרט שנתחדש לי. בסוף הפטרת השבוע האחרון נאמר “אני ה' בעתה אחישנה”, מבואר בדברי הפסוק שכשיגיע העת והזמן אז יהיה אחישנה, וכתבנו שמי שזוכר החל משנת תש"ס היתה התעוררות בעם ישראל שהנה משיח מגיע, למי שזוכר מתחת לגשרים ברחבי ארץ הקודש הופיעו כתובות גרפטי ענקיות 'כ"ו ניסן תש"ס - משיח מגיע'. והנה היום אנחנו בתשפ"ו והוא עדיין לא הגיע. אמנם סימנים רבים שחז"ל נתנו בקשר לבואו מתרחשים מול עינינו בצורה שלא היתה כלל בעבר וכפי שגליון זה מנסה לעורר שוב ושוב, אבל בינתיים הוא עדיין לא הגיע. אז כתבנו בעבר ש'בעתה אחישנה' = 'התשס - פ' כלומר שבטוח השנים האלה זה יקרה, אבל כמו שאמרנו זה עדיין לא קרה, אז אולי לכן כותב הפסוק “אני ה' בעתה אחישנה”, כי אני יהיה בעתה אחישנה” = 'התשס-פ-פ', אולי זה תהליך שמתחיל בפ"ו ויסתיים בפ"ז. חוזר ואומר, אני לא נותן תאריכים ולא מחשב קציים, אבל מי שמחכה מצפה ומשתוקק שזה כבר יקרה, ולא רק אי שם בעוד מאתיים שנה כשהיה בני שלש מאות בעזרת השם.

נחמד לראות גימטריאות בהקשרים אקטואליים. אבל הכי חשוב, זה 'התפקיד' שלנו לעשות בשלב זה, 'ואמר הדוד האחרון'. חז"ל הק', על הפסוק בהושע פרק ג' “אחור ישובו בני ישראל ויבקשו את ד' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים”. אומרים את דברי רשב"י שעם ישראל מאס בשלשה דברים בימי רחבעם, במלכות שמים במלכות בית דוד ובניין בית המקדש, שעליהם “אמר רבי שמעון בן מנסיא: אין מראים סימן גאולה לישראל עד שיחזירו ויבקשו שלשתן”.

נחזור שוב, לו יצויר שמישהו היה ניגש אלינו רגע אחרי תפילת מוסף של ראש השנה, ומאחל לנו בזה הלשון: 'עוד חמש שנים תהיה לך שנה טובה, אבל השנה... ח"ו ממש לא, איך היינו מגיבים? בטח בזעם עצום: 'למה אתה מאחל לי כזה דבר, הרי אני התפללתי וביקשתי מהש"ת שנה טובה, אז בטוח שתפילתי התקבלה והשנה הזו תהיה שנה טובה מאוד'. אבל רגע אחרי מוסף כששואלים אותנו 'איפה תיקח דירה בשנה הבאה או עוד חמש שנים', או 'איזה מקום תקנה בשנה הבאה', או 'איך תטוס לאומן בשנה הבאה', למה אנחנו לא עונים 'הרי התפללתי בכונה גדולה מלך על כל העולם כולו בכבודך', אז אני בטוח שתפילתי התקבלה ובשנה הבאה כבר נזכה להיות בהר הקודש בירושלים? הרי זה בדיוק עיקר הבקשה של עם ישראל משך כ"כ הרבה שנים, וזה בוודאי יקרה ביום מן הימים, הבה נחזירי זאת ללבושות שלנו.

אז אין מה לעשות. התפקיד האמיתי שלנו כעת, זה פשוט לא להתבלבל, אלא לפתוח את הפה ולבקש מהירש"ע את הפתרון האמיתי שאלינו שאפנו כל השנים: מלכות שמים, מלכות בית דוד, ובניין בית המקדש. יכול להיות שבתחילה זה יראה לך מוזר, מה זה הדברים האלו בדיוק? ומה זה קשור אלי? מה זה קשור לקהילה שלי? ואך יראה ראש השנה אחרי שהמשיח יבוא? ועוד כהנה וכהנה שאלות, שאני לא יודע לענות עליהם. אבל אין ספק שבסוף תתחבר, כי הנביא אומר שזה יקרה, אז זה יקרה. הרי כל אמונתנו בצדיקים וכו', מבוססת על דברי חז"ל, אז ודאי שדבריהם הקדושים עומדים לעד, והם אומרים במפורש שזה הפתרון היחיד.

אז חז"ל אומרים במפורש שהתפקיד של הדור שלנו זה פשוט להתכנס ולהתפלל על זה. אז אם כבר לארגן עצרתי תפילה זה על התפקיד האמיתי שלנו, להבין שבתפילות ובבקשות שלנו, יש לנו את הכח להביא את הפתרון האמיתי, אבל צריך 'לבקש' את זה, כי אין לנו שום פתרון אחר, אלא “אחור ישובו בני ישראל ויבקשו את ד' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים”. פשוט לפתוח את הפה ולבקש מהירש"ע במילים ברורות את הכל: מלכות שמים, מלכות בית דוד, ובניין בית המקדש.

“אחור ישובו בני ישראל ובקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים”

אם ברצונך לזכות להיות שותף בהפצת הגליון, במייל, להערות והארות: p0504102192@gmail.com